

NATIONAL **TENDER** DAY

16.10.2025

18de editie

HET TOONAANGEVENDE EVENT ROND OVERHEIDSOPDRACHTEN IN BELGIË

www.ebp.be - seminars@ebp.be

ONTDEK ONZE OPLEIDINGSAGENDA 2025

Schrijf u in en geniet
van -20% met de code

NTD25VIPCLIENT

Opleidingen op maat

Heeft u een specifieke behoefte?

Of het nu gaat om het verdiepen van één onderwerp of het uitwerken van een volledig traject, onze experts ontwikkelen samen met u een opleiding die 100% is afgestemd op uw doelstellingen en uw professionele realiteit.

Contacteer ons vandaag nog:

nikita.cols@ebp.be

27 NOVEMBER

Duurzaam aanbesteden: scoor met groene overheidsopdrachten!

Duurzaamheid als succesfactor!

Beheers de nieuwste Europese regels,
optimaliseer je aanbestedingsbeleid en
maak van duurzaamheid jouw strategisch
voordeel.

Schrijf u in
en geniet van -20%
met de code

NTD25VIPCLIENT

23 OKTOBER of 16 DECEMBER

AI ten dienste van overheidsopdrachten

Ontdek de kracht van AI en leer hoe je
dit effectief inzet om jouw werk
gemakkelijker te maken

Schrijf u in
en geniet van -20%
met de code

NTD25VIPCLIENT

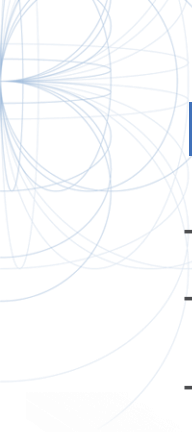

Jens Mosselmans
Stef Feyen

Sustainability Tender Day 2025

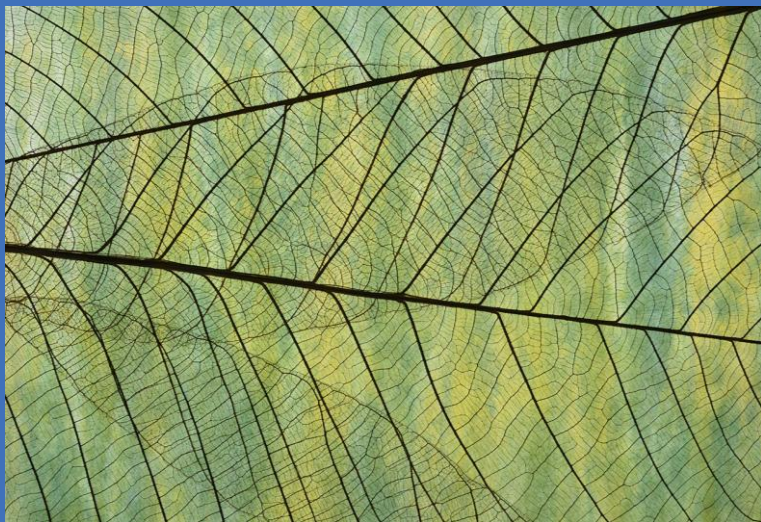
Duurzaamheid en Overheidsopdrachten: naar meer samenhang in het Europese recht?

17.10.2025

Inhoud

- **Het Europese wettelijke kader voor duurzaamheid**
- **Duurzaamheid: verplicht of niet?**
- **Duurzaamheid in alle fasen van het aanbestedingsproces**
 1. Voorbereidende marktprospectie
 2. Voorwerp van de opdracht
 3. Uitsluitingscriteria
 4. Kwalitatieve selectiecriteria
 5. Technische specificaties
 6. Gunningscriteria
 7. Algemene uitvoeringsvoorwaarden
- **Het bewijs van duurzaamheid : Sustainability Due Diligence?**
- **Conclusie**

1

Het Europese wettelijke kader voor duurzaamheid

Duurzaamheid in de EU – van beleid naar wetgeving

- De **Europese Green Deal** beoogde om 's werelds meest verregaande duurzaamheidsbeleid vorm te geven. Dit beleid werkt op vele verschillende terreinen (bv. uitbreiding van ETS, bescherming tegen ontbossing (EUDR) en aansporen van hernieuwbare energie)
- Wettelijk kader voor duurzaamheidsrapportage door bedrijven, dat garandeert dat zij een positieve bijdrage leveren aan de milieu- en sociale doelstellingen.

EU Taxonomy

- ❖ Systeem van classificatie om een gemeenschappelijke kwalificatie vast te stellen van een "duurzame" economische activiteit.
- ❖ Doelstelling: het sturen van Europese investeringen naar als « duurzaam » bestempelde activiteiten.
- ❖ Indirecte impact op de vastgoedmarkt voor spelers die hun aantrekkelijkheid willen vergroten.

Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)

- ❖ Transparantieverplichting
- ❖ Rapportageverplichtingen voor ondernemingen over hun ESG-impact
- ❖ Standaardisering van de gepubliceerde informatie van ondernemingen om vergelijking te vergemakkelijken

Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD)

- ❖ Duty of vigilance and action
- ❖ Identificeren, voorkomen en beperken van negatieve effecten op de mensenrechten en het milieu, zowel *upstream* (supply chain) als *downstream* (value chain)

Duurzaamheid & Overheidsopdrachten

- Overheidsopdrachten zijn een instrument om via overheidsuitgaven de ecologische en sociale transitie aan te sturen.
- Richtlijn 2014/24 integreert milieu-, sociale en arbeidsrechtelijke doelstellingen in de gunning van overheidsopdrachten.

Art. 18, §2:

“De lidstaten nemen passende maatregelen om te waarborgen dat de ondernemers bij de uitvoering van de overheidsopdrachten voldoen aan de toepasselijke verplichtingen op het gebied van het milieu-, sociaal en arbeidsrecht uit hoofde van het Unierecht, nationale recht of collectieve arbeidsovereenkomsten of uit hoofde van de in bijlage X vermelde bepalingen van internationaal milieu-, sociaal en arbeidsrecht.”

- Zij kunnen deze aspecten ook integreren in de gunning van een overheidsopdracht (**uitsluitingsgronden, selectiecriteria, gunningscriteria die verband houden met het voorwerp van de opdracht** (overweging 97)).

Duurzaamheid en concurrentievermogen in de EU

- De **Draghi** (2024) en **Letta** (2024) rapporten stelden een zwakke groei van de EU-markt en een achterstand ten opzichte van de Chinese en Amerikaanse markten vast, met name als gevolg van:
 - * Achterstand op het gebied van technologische innovatie
 - * Sterke afhankelijkheid van de EU van invoer (energie, grondstoffen en technologieën) en kwetsbaarheid voor geopolitieke spanningen
 - * Administratieve rompslomp ("red tape")
- **Geopolitieke spanningen** (Oekraïne, VS, ...).
- De EU besloot actie te ondernemen en de Commissie keurt het "**Competitiveness Compass**" (2025) goed:
 - * Verlichting van de administratieve verplichtingen (Omnibus I en II)
 - * Decarbonisatie en Europees concurrentievermogen met elkaar verzoenen (Clean Industrial Deal)

Omnibus I – Vermindering van de administratieve lasten

- Verbetering van het samenspel tussen de CSRD en de CSDDD;
- Vrijstelling voor bijna 80 % van de ondernemingen;
- Met name voor CS3D:
 - * **Uitstel** van de omzetting van de CSDDD voor de eerste groep betrokken ondernemingen (aangenomen: richtlijn 2025/794)
 - * **Beperking** van het deel van de ondernemingsketen dat onder de zorgvuldigheidsverplichtingen valt **tot directe handelspartners** (artikel 8), behalve in geval van geloofwaardige informatie die wijst op een negatieve impact op het niveau van een indirecte partner;
 - * Vermindering van de informatieverzoeken ten aanzien van kmo's (artikel 8);
 - * Afschaffing van de verplichting om als laatste redmiddel de handelsrelatie te beëindigen (artikelen 10, lid 6, en 11, lid 7);
 - * Verlichting van de periodieke monitoring: de actualisering van het beleid en de zorgvuldigheidsmaatregelen wordt teruggebracht van een jaarlijkse frequentie naar een frequentie van om de vijf jaar (artikel 15).
- Besparing aangekondigd van 320 miljoen euro per jaar en 60 miljoen euro aan eenmalige kosten.

Clean Industrial Deal

- Nieuwe Europese industriestrategie aangekondigd door de Commissie.
- Doelstelling: **industriële concurrentiekracht** en ecologische **duurzaamheid** met elkaar verzoenen (EU Green Deal). Het doel is de EU-markt nieuw leven in te blazen door deze op duurzame wijze te herindustrialiseren.

Brussel, 26.2.2025
COM(2025) 85 final

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S

**De Clean Industrial Deal: Een gezamenlijke routekaart voor concurrentievermogen en
decarbonisatie**

Clean Industrial Deal

De Commissie kondigt maatregelen aan op verschillende gebieden:

- **Toegang tot betaalbare energie**
 - * De EIB kan optreden als tegenwaarborg in PPA's
 - * Goedkeuring van de Industrial Decarbonization Accelerator Act (IDAA). Gebaseerd op de Net Zero Industry Act (NZIA). Regelgevend initiatief gepland voor 2025 Q4, reeds onderworpen aan openbare raadpleging en omvat:
 - Maatregelen om de vergunningverlening voor de toegang van de industrie tot energie en de decarbonisatie van de industrie te versnellen
 - De invoering van een (vrijwillig) "low-carbon label"
- **Stimulering van vraag en aanbod van schone technologieën**
 - * Het creëren van vraag naar koolstofarme producten – gebruik van overheidsopdrachten als hefboom bij overheidsuitgaven
- **Overheids- en particuliere investeringen**
 - * Publiek: oprichting van de Industriële Decarbonisatiebank en vereenvoudiging van de regels inzake staatssteun voor investeringen in decarbonisatie en circulariteit.
 - * Particulier: verhoging van het risicodragend vermogen van InvestEU (investeringen in vier domeinen, waaronder duurzame infrastructuur en sociale investeringen, met name voor PPP-projecten)
- **Overheidsopdrachten**
 - * Invoering van andere criteria dan prijs: duurzaamheid, veerkracht, nabijheid (Europese voorkeur)
 - * Herziening van de richtlijnen inzake overheidsopdrachten in 2026 (zie volgende dia's)

Raadpleging van de Europese Commissie

Openbare raadpleging tot 7 maart 2025

Er is een raadpleging georganiseerd om de richtlijnen "klassieke sectoren", "speciale sectoren" en "concessies" te evalueren.

Kritische feedback

De respondenten zijn van mening dat de regelgeving niet flexibel genoeg is en dat het doel van vereenvoudiging niet is bereikt. Het criterium "prijs" blijft dominant.

Beslissing van de Commissie verwacht

De Europese Commissie zal binnenkort haar besluit over de herziening van de richtlijnen bekendmaken.

N.B.: het herzieningsproces van de **richtlijn "defensie"** is verder gevorderd (voorstel COM(2025) 823 gepubliceerd in juni 2025).

Resolutie van het Europees Parlement

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0174

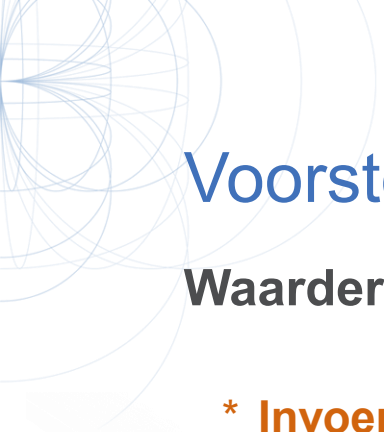
Overheidsopdrachten

Resolutie van het Europees Parlement van 9 september 2025 over overheidsopdrachten
(2024/2103(INI))
(2024/2103(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie, en met name artikel 3, lid 3,
- gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name de artikelen 114, 151 en 156,
- gezien Richtlijn 2014/24/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten en tot intrekking van Richtlijn 2004/18/EG¹,
- gezien Richtlijn 2014/25/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten en houdende intrekking van Richtlijn 2004/17/EG²,

- * Het Europees Parlement heeft op **9 september 2025** een belangrijke resolutie aangenomen over de toekomst van overheidsopdrachten.
- * Deze tekst beoogt een **politieke impuls** te geven aan het hervormingsproces.
- * Talrijke doelstellingen, met een paar in het oog springende thema's (Buy European, kmo's, ..., maar ook duurzaamheid)

Voorstellen van het Parlement

Waardering van niet-financiële criteria

* **Invoering van lokale quota**

Het Europees Parlement stelt quota voor voor lokaal geproduceerde goederen (ondanks artikel 18 van het VWEU, dat territoriale discriminatie verbiedt).

* Verduidelijking **van het verband met het voorwerp van de opdracht**

Het beginsel van het verband met het voorwerp van de opdracht houdt in dat alle gunningscriteria of uitvoeringsvoorwaarden rechtstreeks verband moeten houden met de te verrichten dienst, en niet met het algemene beleid van de onderneming, wat momenteel beperkingen oplegt.

- Voorbeelden van gunningscriteria die momenteel niet worden toegestaan, hoewel ze ecologisch relevant zijn:

- Eisen dat beton afkomstig is uit een steengroeve op minder dan 50 km afstand kan geografische discriminatie inhouden.
- Het eisen van een algemeen plan voor koolstofneutraliteit voor alle activiteiten van een onderneming gaat verder dan het specifieke kader van de opdracht.
- Het beoordelen van de totale koolstofbalans van een vervoerder buiten de gebruikte voertuigen om houdt geen direct verband met de uitvoering van de opdracht.

2

Duurzaamheid:
verplicht of niet?

Duurzaamheid: verplicht of niet

- De **Europese richtlijnen** voor overheidsopdrachten bevatten geen verplichting om **duurzame overheidsopdrachten** te gunnen, maar **moedigen aanbestedende overheden aan** om dit te doen.
- Principe: **vrijwillige groene aanbestedingscriteria** (bijv. GPP Criteria – *Green Public Procurement Criteria*)
- Uitzonderingen: **verplichte** duurzaamheidscriteria in bepaalde sectoren
 - * Bijv.: Richtlijn inzake de bevordering van schone en energiezuinige **wegvoertuigen** (2019/1161/EU) → Art. 2, 60 en 62° en art. 168/1 Wet Overheidsopdrachten 2016.
 - * Bijv.: Richtlijn **energie-efficiëntie** (2023/1791/EU) → nog niet (volledig) omgezet (september 2024)

Duurzaamheid: verplicht of niet

- In België:

- Er is een verschuiving van de loutere mogelijkheid om duurzaamheidscriteria op te nemen naar een geleidelijk **versterkte stimulans** om dit te doen.
- Door verschillende **rapportagemechanismen** die aan aanbestedende overheden worden opgelegd, neemt de druk toe om duurzaamheidscriteria op te nemen, ook al zijn deze niet altijd verplicht.

Bijvoorbeeld: federale omzendbrief (mei 2014) verplicht federale aanbestedende overheden om de aanwezigheid of afwezigheid van milieuoverwegingen te verantwoorden in overheidsopdrachten van meer dan 85.000 euro. Een jaarlijks verslag over de duurzaamheidsinspanningen is tevens verplicht.

- **Toch** wordt deze stimulans **beperkt** door bepaalde restricties:
 - interne richtlijnen en administratieve praktijken (zoals bij de Inspecties van Financiën) **bepersen** vaak de **weging** van **andere criteria dan de prijs**, door sterk aan te bevelen om minstens 50% toe te kennen aan het prijscriterium.
 - Dit **beperkt de speelruimte** van aanbestedende overheden om duurzaamheidscriteria te valoriseren.

Duurzaamheid: verplicht of niet

- Recente ontwikkelingen

* Context

- Evaluatie van de richtlijnen door de Europese Commissie (sinds eind 2024 – thans lopende)
- Kritiek van de Rekenkamer: onvoldoende aandacht voor strategische doelstellingen (duurzaamheid, innovatie, sociale aspecten), waarbij nog te vaak de prijs (alles)bepalend is

* Rapporten Letta & Draghi

- **Letta**: veel opdrachten gegund tegen de laagste prijs → negatieve impact op kwaliteit en duurzaamheid
 - Aanbeveling: "value for money"-benadering, waarbij onder meer rekening wordt gehouden met de kosten van sociale/milieuvoordelen
- **Draghi**: standaardisering van duurzaamheidscriteria in overheidsopdrachten
 - Voorstellen: criteria voor lage CO2-uitstoot of minimale duurzaamheid, quota voor lokale productie, differentiatie per sector, administratieve vereenvoudiging

Duurzaamheid: verplicht of niet

- Recente ontwikkelingen

* Openbare raadpleging (733 reacties)

- **Overheidsinstanties:** positief effect van de richtlijnen op de duurzaamheid van overheidsopdrachten
- **Bedrijven:** impact wordt als beperkt beschouwd, weinig stimulans om hun aanbod aan te passen
- **Gedeeltelijke consensus:** milieuregels worden relevant geacht, maar onvoldoende om strategische aankopen te ondersteunen
- **Tegenstrijdige reacties**
 - **EFTA (Noorwegen):** vereenvoudiging, facultatieve duurzaamheid, respect voor lokale autonomie
 - **Nederland, Litouwen, Duitsland:** voor een verplichting om duurzaamheidscriteria in aanmerking te nemen
 - **De Lijn, FBO, Brandenburg:** kritiek op de complexiteit en controleerbaarheid van duurzaamheidscriteria

* **Centrale vraag:** hoe kunnen duurzaamheidsdoelstellingen doeltreffend worden geïntegreerd zonder de procedures ingewikkelder te maken of de economische efficiëntie van overheidsopdrachten in het gedrang te brengen?

3

Duurzaamheid in alle fasen van het aanbestedingsproces

1. Fase van voorbereidende marktprospectie

- De aanbestedende overheid voert een marktprospectie uit om een realistisch **beeld te krijgen van de behoeften** die door de markt moeten worden vervuld.
- Dit biedt een kans om de reeds door de markt aangeboden duurzame praktijken te **valoriseren**.
- De aanbestedende overheid heeft **ruime beoordelingsvrijheid** bij het vaststellen van duurzaamheidscriteria. Een geraadpleegde onderneming heeft er belang bij om in deze fase duurzame oplossingen naar voren te brengen, in de hoop dat het bestek hoge eisen stelt op een manier die gelijkheid, niet-discriminatie en transparantie waarborgt.
- **Transparantie** over de kosten met betrekking tot duurzaamheid is essentieel: niet alle aanbestedende overheden beschikken in gelijke mate over middelen om aan prijsgerelateerde duurzaamheidsambities te voldoen.

2. Voorwerp van de opdracht

- De duurzame aard van de opdracht kan reeds blijken uit het **voorwerp van de opdracht**:

Duurzame kantoorbenodigdheden, ecologisch verantwoorde werkkleding, milieuvriendelijke schoonmaakproducten, fair trade voedsel, herbruikbare bekers, enz.

- Een **concretisering** van de omschrijving van de (duurzaamheids)behoeften van de aanbestedende overheid kan worden opgenomen in de technische specificaties (*aandachtspunt: discriminatie*).

3. Uitsluitingsgronden

- Facultatieve uitsluitingsgrond:

“ 1° indien de aanbestedende overheid met elk passend middel aantoonst dat de kandidaat of inschrijver de in artikel 7 genoemde toepasselijke **verplichtingen** op het vlak van het **milieu-, sociaal en arbeidsrecht, heeft geschonden.**”

Bijvoorbeeld: tijdens de uitvoering van een overheidsopdracht voor werken heeft de geselecteerde inschrijver een bosperceel gerooid in strijd met de stedenbouwkundige en strafrechtelijke bepalingen. Deze onderneming dingt vervolgens mee naar een andere overheidsopdracht voor werken. De aanbestedende dienst kreeg kennis van deze milieuovertreding en kan besluiten om de gegadigde uit te sluiten.

- Nieuw voorstel op EU-niveau:

Het Europees Parlement wil een **register van uitgevoerde opdrachten** opstellen (naar het voorbeeld van het bestaande EDES-register) om de **toepassing van uitsluitingsgronden** te vergemakkelijken, **om snel ongeschikte actoren** uit aanbestedingsprocedures te kunnen uitsluiten.

→ Ook bij de uitvoering van overheidsopdrachten - zelfs als deze niet uitdrukkelijk duurzaam van aard zijn - moeten ondernemingen waakzaam blijven om geen milieu- of sociale verplichtingen te schenden.

4. Kwalitatieve selectiecriteria

- De aanbestedende overheid dient eveneens te onderzoeken of de inschrijver beschikt over de vereiste **technische en beroepsbekwaamheid** en over voldoende economische en financiële draagkracht.
- De aanbestedende overheid kan de overlegging eisen van **een testverslag of certificaat eisen**
- Wanneer de kandidaat/inschrijver kennelijk om redenen die hem niet kunnen worden toegerekend, geen toegang heeft gehad tot deze certificaten of deze niet binnen de gestelde termijnen heeft kunnen verkrijgen, moet de aanbestedende overheid ook **andere, gelijkwaardige bewijzen** aanvaarden.

5. Technische specificaties

- Technische specificaties beschrijven de technisch-inhoudelijke kenmerken van het werk, het product of de dienst.
- Duurzame overheidsopdrachten komen voornamelijk door middel van de technische specificaties tot uitdrukking die hiervan veelal de **essentie** uitmaken

Bijvoorbeeld: minimumafmetingen voor de deuropening van een badkamer in een trein om de toegankelijkheid voor rolstoelgebruikers te garanderen.

- Technische specificaties kunnen ook **gebaseerd zijn op prestatie- of functionele eisen, inclusief milieukeurmerken** (art. 53, § 3, 1° van de wet inzake overheidsopdrachten).

5. Technische specificaties

"Die kenmerken kunnen verband houden met het specifieke proces of de specifieke methode van productie of uitvoering van de gevraagde werken, leveringen of diensten of met een specifiek proces van een ander stadium van de levenscyclus ervan, zelfs wanneer deze factoren niet tot de materiële essentie van de werken, leveringen of diensten behoren, mits zij met het voorwerp van de opdracht verbonden en in verhouding zijn tot de waarde en de doelstellingen ervan" (art. 53, §1 Wet Overheidsopdrachten).

Voorbeeld: "Het product moet worden **vervaardigd volgens de beginselen van eerlijke handel (*fairtrade*)**" als technische specificatie → dit heeft betrekking op de productiemethode, maar houdt kan voldoende verband houden met het voorwerp van de opdracht.

5. Technische specificaties

Aandachtspunt 1: technische specificaties **mogen niet in algemene zin betrekking hebben op de aannemer zelf**

Voorbeeld: de eis dat het bedrijf een intern duurzaamheidsbeleid moet hebben

Aandachtspunt 2: technische specificaties **mogen geen welbepaald merk of welbepaalde herkomst vermelden.**

Voorbeeld: de eis dat het te leveren voedsel lokaal wordt geproduceerd (*maar: mogelijke wijzigingen op komst, exact voor aankopen uit de voedingssector*)

5. Technische specificaties

Aandachtspunt 3: de aanbestedende overheid mag **een inschrijving niet afwijzen op grond van** het feit dat de aangeboden werken, leveringen of diensten **niet beantwoorden aan de technische specificaties waarnaar hij heeft verwezen**, indien de inschrijver **in zijn offerte** met elk passend middel **aantoont** dat de **voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen** aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald.

Voorbeeld: de aanbestedende overheid plaatst een overheidsopdracht voor de bouw van een gebouw en specificeert in de technische specificaties dat voor de thermische isolatie **glaswolpanelen** moeten worden gebruikt. Een inschrijver stelt een alternatief voor waarbij gebruik wordt gemaakt van **houtvezelplaten**, een natuurlijk en recycleerbaar materiaal, en toont aan de hand van technische studies aan dat deze oplossing een gelijkwaardige of betere thermische isolatie biedt en tegelijkertijd minder belastend is voor het milieu.

6. Gunningscriteria

- De aanbestedende overheid kan sociale en milieucriteria opnemen als kwalitatieve gunningscriteria.
- **Gekoppeld aan het voorwerp van de opdracht**

Ruime interpretatie: “Gunningscriteria **worden geacht verband te houden met het voorwerp van de overheidsopdracht wanneer zij betrekking hebben op de in het kader van die opdracht te verrichten werken, leveringen of diensten**, in alle opzichten en in elk stadium van de levenscyclus ervan” (art. 81, § 3, Wet Overheidsopdrachten).

maar: enige kritische rechtspraak (bv. TCO beoordelen zonder onderhoud in scope)

- De criteria geven de aanbestedende dienst **geen onbeperkte beoordelingsvrijheid**.

6. Gunningscriteria

Aanbevelingen

- Er moet voor worden gezorgd **dat gunningscriteria in overheidsopdrachten verband houden met het voorwerp van de opdracht**, in het bijzonder de sociale en milieugerelateerde criteria.
- Er moet voor worden gezorgd dat de aan sociale en milieu gerelateerde **gunningscriteria niet op al te abstracte wijze worden geformuleerd** om controle te faciliteren (*bewijsproblematiek*).
- In voorkomend geval moeten inschrijvers discriminerende criteria tijdig **melden**.
- Bij de toepassing van meer subjectieve gunningscriteria dient een deugdelijke **motivering** te worden gegeven bij het nemen van een gunningsbeslissing.

6. Gunningscriteria

Ter herinnering

- Het Europees Parlement heeft in zijn resolutie van 9 september 2025 benadrukt dat de regels inzake overheidsopdrachten het **non-discriminatiebeginsel moeten respecteren** en dat er **meer duidelijkheid moet komen over het verband met het voorwerp van de opdracht**, in het belang van de **rechtszekerheid** (discussie over grenzen).
- Het Parlement erkent dat het **bepaalde gebruik van strategische overheidsopdrachten** mede te wijten is aan de **onduidelijkheid rond dit verband**, en aan de daaruit **vrees van aanbestedende overheden voor rechtszaken** die daaruit kunnen voortvloeien (zoektocht naar verduidelijking).

7. Algemene uitvoeringsvoorwaarden

Art. 87, Wet inzake overheidsopdrachten :

“De aanbestedende overheid kan **bijzondere voorwaarden** verbinden aan de **uitvoering** van een opdracht, mits zij verband houden met het voorwerp van de opdracht [...] en vermeld zijn in de aankondiging van een opdracht of in de opdrachtdocumenten.

Deze voorwaarden kunnen verband houden met economische, innovatie- of **milieugerelateerde dan wel sociale of arbeidsgelateerde overwegingen.**”

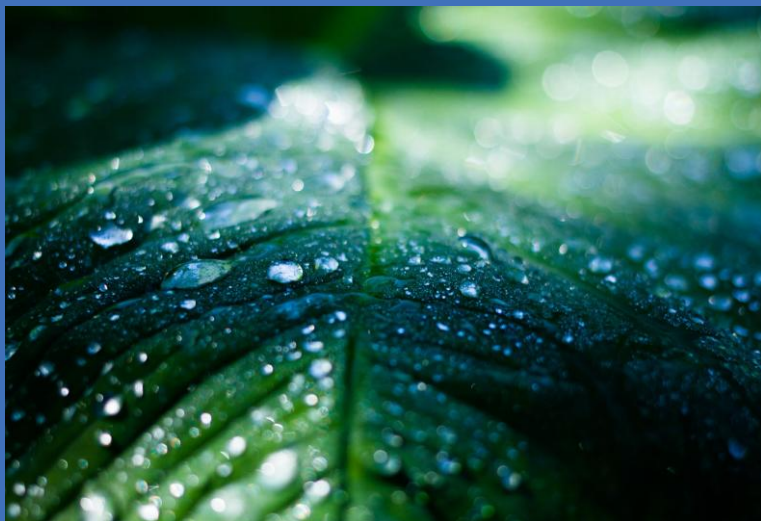
Uitvoeringsvoorwaarden ⇔ technische specificaties: een belangrijk verschil

7. Algemene uitvoeringsvoorwaarden

Illustratie (blz. 99, gids “Sociaal kopen” - 2021 Europese Commissie):

Contractbepalingen met betrekking tot **ethische handel (in het kader van een opdracht in de horecasector)**

“Levensmiddelen en dranken met een waarde die gelijkstaat aan minstens 5 % van de jaarlijkse prijs van de opdrachten worden voorzien van een fairtrade- of gelijkwaardig keurmerk. Als onderdeel van de driemaandelijks planningscyclus voor menu’s geeft de aannemer aan welke fairtradeproducten hij voornemens is in het menu op te nemen, alsook de geschatte waarde ervan. Aan het eind van het contractjaar wordt de waarde van de fairtradeproducten geëvalueerd en worden er extra gecertificeerde producten opgenomen voor het volgende contractjaar.”

4

Het bewijs van
duurzaamheid:
**Sustainability Due
Diligence?**

Richtlijn 2014/24 – hoe duurzaamheid aantonen?

- De duurzaamheidscriteria moeten verband houden **met het voorwerp van de opdracht** (art. 43 en overweging 97 van Richtlijn 2014/24).
- Doorgaans betekent dit dat een van de volgende documenten moet worden opgevraagd:
 - * Labels
 - * Testrapport
 - * Certificaten (equivalenten)
 - * Alle andere bewijsmiddelen (bijv. technische dossiers)

CS3D – een nieuwe manier om duurzaamheid aan te tonen?

Vraag: Kan de CS3D door aanbestedende overheden worden gebruikt als criterium voor duurzaamheid?

Ter herinnering: de CS3D stelt regels vast met betrekking tot:

"a) **de verplichtingen** van ondernemingen **met betrekking tot negatieve effecten op de mensenrechten en negatieve effecten op het milieu**, zowel daadwerkelijke als potentiële, met betrekking tot hun eigen activiteiten, de activiteiten van hun dochterondernemingen en de activiteiten van hun handelspartners in de activiteitenketens van deze ondernemingen; [...]

c) de verplichting voor bedrijven **om een transitieplan voor de beperking van de klimaatverandering vast te stellen en uit te voeren**, dat erop gericht is om, door alle mogelijke inspanningen te leveren, het economische model en de economische strategie van het bedrijf in overeenstemming te brengen met de transitie naar een duurzame economie en met de beperking van de opwarming van de aarde tot 1,5 °C, overeenkomstig de Overeenkomst van Parijs".

De CS3D – korte samenvatting van de verplichtingen

❖ Initieel voorstel :

- * Due diligence integreren in hun risicobeheersbeleid en -systemen (artikel 7);
- * Werkelijke of potentiële negatieve effecten identificeren en beoordelen (artikel 8) en, indien nodig, een lijst maken om deze werkelijke en potentiële effecten aan te pakken (artikel 9);
- * Potentiële negatieve effecten voorkomen en beperken, en reële effecten beëindigen en de omvang ervan verminderen (artikelen 10 en 11);
- * Herstel bieden voor daadwerkelijke negatieve effecten (artikel 12);
- * Een constructieve dialoog voeren met belanghebbenden (artikel 13);
- * Openbaar communiceren over de uitvoering van de zorgvuldigheidsverplichtingen (artikel 16).

❖ Wijzigingen **van Legal Affair Committee** op 13 oktober 2025 :

- * Risicogebaseerde aanpak: enkel informatie opvragen indien er een waarschijnlijkheid van negatieve impact bestaat in de activiteiten van de partners;
- * Behouden van de verplichting om een transitieplan op te stellen (Akkoord van Parijs);
- * Aansprakelijkheid voor schade bij schending van de zorgplicht, op basis van het nationale recht (niet meer EU).

De CS3D – Toepassingsgebied

❖ Initieel voorstel :

Categorie van ondernemingen	Drempels en voorwaarden
EU Onderneming	≥ 1 000 werknemers en 450 miljoen euro wereldwijde omzet
Niet-EU-onderneming	≥ 450 miljoen euro omzet in de EU
Moedermaatschappijen	Groepen die de bovenstaande cumulatieve drempels bereiken
Franchises/licenties	Royalty's ≥ 22,5 miljoen euro in de EU en netto-omzet ≥ 80 miljoen euro

❖ Wijzingen van Legal Affair Committee op 13 oktober 2025 :

- De verplichtingen zouden enkel voor grote Europese bedrijven met **meer dan 5.000 werknemers** en een netto jaaromzet van meer dan **1,5 miljard euro**, alsook voor niet-EU-bedrijven met een vergelijkbare omzet binnen de EU.
- Om te voorkomen dat grote ondernemingen hun rapporteringsverplichtingen doorschuiven naar kleinere partners, zouden zij geen informatie mogen opvragen die verder gaat dan de vrijwillige normen

De CS3D – verband met overheidsopdrachten

- Er bestaan weliswaar verbanden tussen de regelgeving inzake overheidsopdrachten en de CS3D (overweging 97 Richtlijn 2014/24 en artikel 31 CS3D), maar er is een gebrek aan samenhang (laat staan harmonisatie)
- Dit gebrek aan harmonisatie komt tot uiting in de omzetting door de lidstaten in hun rechtsorde:
 - * **Duitsland:** Ondernemingen die werden bestraft wegens niet-naleving worden uitgesloten van overheidsopdrachten.
 - * **Noorwegen:** Verplichte procedures ter eerbiediging van de grondrechten.
 - * **Denemarken:** De aankoopdienst van de Deense lokale overheden (SKI) eist van leveranciers een verklaring inzake kinderarbeid, dwangarbeid en gendergelijkheid.
 - * **Zweden:** Contractuele bepalingen (uitvoering) inzake duurzaamheid van leveranciers.

CS3D – een nieuw bewijs van duurzaamheid?

Enkele vragen over de CS3D als bewijs van duurzaamheid (verband met het voorwerp van de opdracht):

- Hoe kan de door de CS3D opgelegde zorgvuldigheidsverplichting worden verzoend met **de eis van een verband tussen de gunningscriteria en het voorwerp van de opdracht** in Richtlijn 2014/24 (artikel 67)?
- Hoe kunnen de eisen in verband met CS3D worden verzoend met overweging nr. 97 van Richtlijn 2014/24: "De voorwaarde dat er een verband moet bestaan met het voorwerp van de opdracht sluit echter criteria en voorwaarden uit die betrekking hebben op het algemene beleid van de onderneming [...]. **Aanbestedende diensten mogen derhalve niet van inschrijvers eisen dat zij een specifiek beleid inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen of milieubeleid hebben ingevoerd.**"
- Zou de Europese wetgever, om deze moeilijkheden te ondervangen, de CS3D moeten wijzigen om de wetgevende instanties te betrekken bij de controle op de due diligence-verplichtingen?

CS3D – een nieuwe manier om duurzaamheid aan te tonen?

Een poging tot antwoord:

- De hervorming van het recht inzake overheidsopdrachten
- Overweging nr. 92 van de CS3D bepaalt dat: "Om de samenhang van de wetgeving van de Unie te waarborgen en de tenuitvoerlegging ervan te ondersteunen, moet de Commissie beoordelen of het wenselijk is een van deze richtlijnen bij te werken, met name wat betreft de eisen en maatregelen die de lidstaten moeten vaststellen om ervoor te zorgen dat tijdens de aanbestedings- en concessieprocedures aan de verplichtingen op het gebied van duurzaamheid en zorgvuldigheid wordt voldaan."

De CS3D – In welke fase van de procedure?

Vraag: Aangezien de CS3D zou kunnen dienen als bewijsmiddel voor een duurzaamheidscriterium, stelt zich de vraag in welke fase van de aanbestedingsprocedure het gebruik ervan relevant kan zijn.

De CS3D – In welke fase van de procedure?

a) Gunningcriteria of uitvoeringsvoorwaarden

Art. 31 CS3D: " De lidstaten zorgen ervoor dat naleving van de verplichtingen die voortvloeien uit de nationaalrechtelijke bepalingen tot omzetting van deze richtlijn, of vrijwillige uitvoering daarvan, wordt aangemerkt als een milieu- of sociaal aspect dat aanbestedende diensten, overeenkomstig Richtlijnen 2014/23/EU, 2014/24/EU en 2014/25/EU, in aanmerking kunnen nemen onder de criteria voor de gunning van overheidsopdrachten en concessieovereenkomsten, en als milieu- of sociale voorwaarde die aanbestedende diensten overeenkomstig die richtlijnen kunnen stellen met betrekking tot de uitvoering van overheidsopdrachten en concessieovereenkomsten."

- De omzetting door de lidstaten moet de aanbestedende overheid de mogelijkheid bieden om rekening te houden met de naleving van de verplichtingen die voortvloeien uit de CS3D, zoals:
 - * Gunningcriteria
 - * Uitvoeringsvoorwaarden
- *A priori* zijn de beoogde economische actoren:
 - * Degenen die onder het toepassingsgebied van de CS3D vallen
 - * Degenen die het vrijwillig toepassen

De CS3D – In welke fase van de procedure?

Vragen:

- Voor marktdeelnemers die onderworpen zijn aan de verplichtingen die voortvloeien uit de CS3D, **is naleving verplicht**. Hoe kan in dit verband de naleving van deze verplichtingen worden gebruikt als gunningscriterium in een aanbestedingsprocedure?
- Kan een aanbestedende overheid van economische actoren die niet wettelijk verplicht zijn om aan de verplichtingen van de CS3D te voldoen, eisen dat zij **een gelijkwaardig rapport** indienen om een gunningscriterium op basis van de CS3D te beoordelen? Zou een dergelijke eis **kunnen leiden tot concurrentievervalsing**, met name als gevolg van onevenredige kosten en administratieve lasten voor deze niet-onderworpen actoren?
- Als het doel van de bepaling is om vrijwillige inspanningen op het gebied van duurzame ontwikkeling te belonen, **hoe kunnen dan de inspanningen** van een marktdeelnemer die aan de CS3D-verplichtingen is onderworpen, **worden vergeleken en beoordeeld** met die van een marktdeelnemer die dat niet is?
- **Op welke marktdeelnemer(s) is deze bepaling uiteindelijk van toepassing**: alleen op marktdeelnemers die onder de CS3D vallen, of ook op marktdeelnemers die daar niet onder vallen, maar die op basis van vrijwillige criteria kunnen worden beoordeeld?

De CS3D – In welke fase van de procedure?

Enkele mogelijke antwoorden:

- Artikel 31 van de CS3D (CSDDD) is niet eenvoudig te interpreteren: het beoogt de due diligence-verplichting te integreren voor zowel economische actoren die onder de richtlijn vallen als voor economische actoren die daar niet onder vallen, maar die vrijwillig de verordening toepassen (out-of-scope businesses).
- Voor **onderworpen** ondernemingen
 - * De naleving van de wettelijke due diligence-verplichtingen lijkt niet te kunnen worden gebruikt als gunningscriterium in de zin van artikel 67 van Richtlijn 2014/24/EU.
 - * Het al dan niet naleven van de wet kan niet worden « in rekening worden gebracht»; het is een wettelijke vereiste, geen criterium voor concurrentiedifferentiatie.
- Voor **niet-onderworpen** ondernemingen
 - * Vrijwillige implementatie zou op zich als gunningscriterium in rekening kunnen worden gebracht.

De CS3D – In welke fase van de procedure?

Enkele mogelijke antwoorden:

- In procedures waarbij onderworpen en niet-onderworpen ondernemingen samen kunnen concurreren, ontstaat het risico van concurrentievervalsing:
 - Als wordt geoordeeld dat de naleving van een wettelijke verplichting niet in rekening kan worden gebracht: niet-onderworpen marktdeelnemers zouden bevoordeeld kunnen worden als vrijwillige naleving wel in rekening kan worden gebracht
 - Als wordt geoordeeld dat de naleving van een wettelijke verplichting wel in rekening kan worden gebracht: het eisen van een gelijkwaardigheidsattest van niet-onderworpen marktdeelnemers zou
 - een onevenredige last met zich meebrengen, hetgeen in strijd is met het beginsel van gelijke behandeling en evenredigheid;
 - dit zou de facto een vorm van dwang tot naleving van de CS3D inhouden, wat in strijd lijkt te zijn met de Europese regelgevingstrend
- **Conclusie:** Artikel 31 is onduidelijk wat betreft de afbakening van de adressaten en de wijze van toepassing bij overheidsopdrachten.

De CS3D – In welke fase van de procedure?

b) Uitsluitingsgronden

Overweging nr. 92 CS3D: " Aanbestedende diensten en aanbestedende instanties kunnen krachtens die richtlijnen, in voorkomend geval, elke marktdeelnemer van deelname aan een aanbestedingsprocedure, uitsluiten [...] indien zij met een passend middel kunnen aantonen dat er sprake is van een schending van de toepasselijke verplichtingen op het gebied van het milieu-, sociaal en arbeidsrecht [...]"

- Het in herinnering brengen van de motivering van een uitsluitingsgrond (facultatief in België)
- Wijzig artikel 18, lid 2, van Richtlijn 2014/24 niet
- Verzoekt de Commissie de richtlijnen bij te werken (zie hierboven)
- Een overweging: niet bindend

De CS3D – In welke fase van de procedure?

Vragen (uitsluitingsgronden):

- Vormt het niet nakomen door een marktdeelnemer van de verplichtingen die voortvloeien uit de CS3D een schending van de toepasselijke verplichtingen op het gebied van milieu- en/of sociaal recht en bijgevolg **een reden voor facultatieve uitsluiting**?
- Als het niet naleven van de CS3D-verplichtingen een inbreuk vormt, hoe kan dan de hervorming van de CS3D – die **de verplichtingen voor onderaannemers van onderworpen ondernemingen vermindert** – worden verzoend met artikel 7 van de wet inzake overheidsopdrachten, gelezen in samenhang met artikel 69 van diezelfde wet, dat bepaalt dat **onderaannemers de verplichtingen op het gebied van milieu- en sociaal recht moeten naleven**?
- Moet de niet-naleving door een marktdeelnemer van de toepasselijke verplichtingen op het gebied van milieu- en/of sociaal recht worden beschouwd als een **verplichte** uitsluitingsgrond? Zo ja, **zou dit dan kunnen leiden tot concurrentievervalsing ten nadele van grote marktdeelnemers**, die aan meer verplichtingen zijn onderworpen, met name vanwege hun blootstelling op verschillende niveaus van de toeleveringsketen?

Conclusie

1

Het beleid om het concurrentievermogen van de Europese markt te stimuleren, **gaat niet in tegen de ambities van de Green Deal** maar integreert duurzaamheid in de economische en industriële strategie.

2

Dit beleid **beïnvloedt de regelgeving inzake overheidsopdrachten** en de manier waarop deze worden gegund. Dit biedt bedrijven de kans om hun **inspanningen op gebied van duurzaamheid als een concurrentievoordeel te benutten**

3

De lopende regelgevende hervormingen bieden een strategische kans om de **samenhang** tussen de regelgeving inzake overheidsopdrachten en de CS3D te versterken

Bedankt voor uw aandacht

Jens MOSSELMANS

Stef FEYEN

EBP bedankt u voor uw deelname
op de 18de editie van het National Tender Day

www.ebp.be - seminars@ebp.be